

DEBRECZENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség: Gönczy-utca 3. sz.

Kiadóhivatal: a Főiskolában.

Megjelenik havonként kétszer.

Felölös szerkesztő:

GYÖKÖSSY ENDRE.

Főmunkatársak:

BAJA MIHÁLY, SZARKA LAJOS.

Kiadóhivatali főnök:

INCZÉDY MÁRTON.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 korona.

Fél évre 2 „

Egyetemi és akadémiai polgároknak, önképző-
köröknek:

Egész évre 3 korona.

Az Irodalmi Társulat ez idei programjához.

Debreczen, 1901. október hó.

Az irodalmi egyesületek nem szoktak hivatalos programot kiadni a fővárosi színházak példájára, ezért meglehetősen tájékozatlanok vagyunk arra nézve, milyen törekvésekkel indul el és milyen munkában fog véget érni Társulatunknak ez az új esztendeje. Ez ugyan még nem baj. A legszebb programbeszédnél többet ér a legapróbb alkotás és ha év végén sikerre tudunk rámutatni, bizonyára nem fogunk azon sópázkodni, hogy működésünk nem előre kitűzött program szerint történt.

Mégis — bárha a tervezgetéseknek elvben nem is vagyok barátja — nem árt meg, ha így év elején elbeszélgetünk a jövő feladatairól, régi kötelességek folytatásáról, újabb kezdéséről. Mert ha Irodalmi Társulatunknál vétek a semmittevés, az idő tétlen eltöltése és a bevétel haszontalan elköltése, — tízszeresen vétek az ez évben. Tíz-szeresen vétek azért, mert a tagok aránytalan megszorodásánál fogva a Társulat a tavalyihoz képest sokkal, de sokkal nagyobb szellemi és anyagi erővel rendelkezik. Egyiknek is, másiknak is elpocsékolása, megbocsáthatatlan bűn.

A megjavult anyagi helyzet mindenekelőtt módot ad arra, hogy régi pályakérdéseinket megint kitűzzük. Legalább három húsz koronás arany jutalommal ki kellene írni hamarosan az esztétikai kérdést. Pályatételül szívesen látnók a már egyszer meddön maradt Nagy Imre élet-rajzot. Hiszen lehet e társulatunknak előbbvaló feladata, mint azoknak a jeles költők emlékének, kik egykor debreczeni diákok voltak, megújítása? Nagy Imre életrajza annyival is ajánlatosabb pályatételül, mert ezt a hánytvetett életet még egyáltalában senki sem irta meg. Aki e feladatot

sikeresen megoldja, határozottan értékes, becses munkát végez. Ezek a pályázatok kétségtelenül kecsegtetni fogják a társulat tagjait a komoly irodalmi munkára!

De cseppenne a pénztárból még egy-két arany más pályázatra is. Legjobban szeretném, ha arra szánná ezt a másik díjat társulatunk, hogy a Csokonai ünnep díszesebb, szebb legyen! Hadd buzdítanánk ifjú költőinket ódaírásra, szónokainkat ünnepi beszéd alkotására! Mennyit nyerne fényben, értékben ez a nemes célzattal rendezett, de az utóbbi időben eléggé elárvult ünnepségnünk! De világos, hogy nem az utolsó perczen kell hozzáfogni a rendezéshez, nem az utolsó napra kell hagyni a szavalók versenyét, hanem igyekeznünk kell, hogy a költő születése napján meg-lássék a buzgóság, a nemes törekvés az ünnepség minden ízében.

Itt egyúttal kimondom őszintén azt is, hogy a szobor előtt való ünneppel, nézetem szerint, eleget is tettünk a Csokonai iránt való kegyeletnek. Allahnak kedvesebb az igazhívő muzulmán, mint az a dervis, akinek folytonfolyvást imádság forog nyelvén, de szívében nem is gondol istenére. Hogyha mi Csokonai születése napját szívből eredő igaz érzellemmel a lehető legnemesebb módon megünnepeljük, ugyan minek rendeznénk pár héttel vagy csak néhány nappal később még egy ünnepélyt? Ez által a megemlékezés sokszor csak erőltetett lesz, közönségünk pedig fáradtabb!

S ebből eszmetársulás útján támad egy ötletem. — Csokonai második ünneplése helyett *december havában rendezzünk Fazekas-ünnepélyt!* Lehet, hogy elfogult vagyok Fazekas Mihálylyal, régi kedves költőnkkel szemben, de semmi fenakadni valót nem látnék abban, ha Csokonai Mihály, a ki száz év előtt annyit megosztotta ételét, italát jó pajtásával, most meg a debreczeni ifjúság ünneplésében osztozkodnék

vele s átengedné ezt a második ünnepeltetést — Fazekas Mihálynak, akinek inkább van szüksége rá. Az eleven műsorral rendezendő kis hangverseny tudniillik hozna valamit Fazekas Mihály síremlékének javára is.

Fazekas síremlékére pedig fokozott erővel kell folytatni a múlt évben szép sikerrel kezdett gyűjtést. Ez esetben remélhető, hogy nagyot lendül a mozgalom, habár másrészt nem tudom osztani azt a véleményt sem, melyet a múlt évi koll. értesítőben olvashatunk.

Ha nem tévedek, nagyérdemű volt elnökünk, Nánássy Lajos fejezi ki ott azt az óhajtatást, hogy az emlék már ennek a folyó évnek első havában lepleztessék le. Erre a sietségre nincs szükség! Magam sürgettem a gyűjtést, tehát az én részemről nem adhat okot félreértésre annak kijelentése, hogy a síremlék ügye, ha 73 évig vajúdott, várhat még nyugodtan 1—2 esztendeig! *De most már csip-csup kövel be nem érhetjük. Legyen a költő síremléke méltó ő hozzá, meg e főiskola ifjúságához is, amely felállítja.* Ami a mozgalom vezetésének részleteit illeti, arról más helyen lesz alkalmunk bővebben nyilatkozni.

S ha beszéltünk a társulat ünnepségeiről, a *vasárnapokról*: hadd essék egy pár szó a hétköznapi munkáról is, a mindennapi munka idejéről...

Mi tűrés-tagadás: a felolvasó ülésekre is ráfér az újítás. S ha az újítást emlegetem, ezt nem általánosságban értem, hanem az ülések élénkebbé, változatosabbá tételére, az önképzés erősítésének fokozására gondolok.

Nem először hangoztatott igazság az, hogy gyűléseink tárgysorozatában meglehetősen sok a hiábavaló, lazán oda illő pont, ha munkálkodása nagy is!

Másrészt pedig azt látjuk, hogy igen sok tagtársunk egészen tétlenül tölti el az esztendőt. Felé sem néz a gyűléseknek, nem hogy maga is elő állna valamivel.

Egyik nagyobb hiba a másiknál. Ezen kellene s talán lehetne is segíteni. Még pedig a *társulat működés-körének kiterjesztése által.*

Eddig az ülések műsora szavalatokból, költemények, novellák, nagy ritkán tanulmányok felolvasásából állott, mely igaz, sokszor érdekes vitatkozásokra is alkalmat adott. A mi javaslatunk abban csucsosodik ki, hogy *be kell hozni gyűléseinkbe az új irodalmi termékek, a közvéleményt foglalkoztató irodalmi, művészeti kérdések ismertetését.* — Téli idején csomóval jelennek meg szépirodalmi munkák, magvasabb esztétikai, irodalomtörténeti dolgozatok. Hát nem felelne meg az önképzés céljának

T Á R C Z A.

Kossuth katonája.

Három harangszóval búsan csenditene,
Nem kérdi senki a faluban, hogy kinek?
Őreg, ifjú, gyermek szeme könybe lábad...
Sűrűn látogatnak egy alacsony házat!
Jól tudja mindenki, hogy a halott hol van,
Hogy kinek húzzák oly búsan a toronyban?!

Minden köny azt sirja: meghalt Balogh Ádám,
...Ki is terítették nyűtt halottas ágyán!
Fekvő beteg ő volt egy esztendő óta —
Egy esztendő óta nincs is Kossuth-nóta!
Honvéd ruháját is felöltötték rája...
Hiszen az volt ő is: Kossuth katonája!

Halottas ágyánál múlt időkbe szállnak —
Bús idejébe a falevéllullásnak:
...Falevéllulláskor, virághervadáskor
A falu népének kijut a vigságból —
Hány lányt vezet akkor boldog esketőre
Katonaszabadult régi szeretője?!

A násznagyi tisztet jól ki végezné el?
Ádámhoz fordulnak, hosszú könyörgéssel.
Mert néki öröklött jó magyar szokása,
Vonakodik elébb, korát magyarázza:
„Van tán arra más is, odavalóbb ember,
Már én öreg vagyok... no de még az egyszer!”

El is megy kardosan, csákóban, mentében,
Lobogó tűz lángol csillogó szemében.
Ha beszél: Kossuthot emeli az égig!
Ha hallgat: bús lelke Kossuthra emlékszik!
Csak egy nótája van... hej ha még izenne?!
...Beállna most is a honvéd regimentbe!

Köszöntőt mondani: násznagyi uram gondja.
A vén Balogh azt is csak — Kossuthra mondja!
Az új párt éltesse a tanító, a pap...
Az ő szíve, ajka egy perczre se szabad.
Mert Kossuth szívének minden dobbanása,
Mert Kossuth ajkának minden sóhajtása!

A lagziban marad sokszor éjfél tájig,
Az öregebbekkel borozgat, tanyázik.
Csak Kossuthról beszél... ügyet se vet rájuk,
Ahogy mulatoznak a legények, lányok:

az, ha ezeket tagjaink szép sorjában megismertették egymással? Tudományos folyóiratainkban lépten-nyomon összetűz egy-egy harcziás tudósunk. Vitájuk elég érdekes arra, hogy az irodalmi társulat útján megismerkedjék vele az is, aki éppen nem böngész végig az időszaki sajtó minden termékét. Akadna társunk, aki a *Szentiványi Ének* rekonstruálása körül folytatott újabb törekvésekről világosítaná fel a társulatot, míg egy másik majd decemberben a képtárlatról olvas fel s így adja meg a kiindulási pontot egy kis parázs művészeti vitára.

Rendszeres szemlét kellene tartani a magyar irodalmi és különösen az esztétikai és kritikai folyóiratok felett. Hogy erre szükség van, kell-e rá kiáltóbb bizonyíték, mint az, amely ép e lapok hasábjain kínálkozik. Egy fiatal pályatárs panaszkodik, hogy az Olvasó egyesület nem járattja a Magyar Kritikát. Apró eset, de jellemző. Kitűnik belőle először az, hogy íme, van egy ifjú, akit érdekelne Benedek Elek komoly színvonalon álló lapja. Érdekelne, mert fel is sóhajt utána. De arról még nem értesült, hogy ez a lap már-már egy esztendeje elpusztult.

Erre az apró tünetre nem szabad azt mondani, hogy: jelentéktelenség, egy tanuló ifjú tájékozatlansága. Mert sokan, igen sokan vagyunk

ilyen tájékozatlanok. Az Irodalmi Társulaton áll, hogy ezen a bajon segítsen az élő, a fejlődő irodalom állandó ismertetése által.

Azt vetik ellene, hogy ez az új irány gátat vet az önállóságnak, hogy egy „lapszemle” megírásához nem kell eredetiség? Jól van, higgyük el! De vajjon hiba-e ez? Az önképző társulatnak, — kivált így, felső iskola keretében — feladata nem csak az önállóság fejlesztése, hanem az irodalomnak mind nagyobb mértékben való megismertetése is társas érintkezés, kölcsönös segítség útján.

Végre is, ha ez új foglalatosság miatt egy-két tucattal kevesebb verset termelünk, azon se magunknak, se a Társulatnak nincs oka búsulni. Tán még az irodalomnak sem?!...

Balkányi Kálmán.

A reformáció emlékünnepéről.

Alig múlt el „Október hatodika”; alig hullatta el gyász-könnyeit a magyar nemzet az aradi „tizenhárom” sírja felett: ismét olyan nap előtt állunk, melynek említésére hevesebben dobog minden magyar kebel, melynek említésekor nem tudjuk örülnünk-e vagy pedig könnyekre fakadjunk?

*Névet a hegedű, a cimbalom kaczag,
Ropogós táncz után nótára gyűjtanak.*

*Egyszer csak fölkel az öreg honvéd: Ádám.
Megmozdul a kontrás a kemencze hátán.
A legények, lányok koszorúba állnak,
Ő meg szemével int az ötszál cigánynak
S belépnek a körbe, búsan muzsikálják
Az Ádám nótáját: a Kossuth nótáját!*

*Őreg, ifjú danol, a cigány csak húzza...
Ha egyszer elvégzik, elől kezdik újra!
Ádám csak hallgatja... repíti a lelkét —
Száz csatát végig jár, mielőtt betelnék;
Isaszeg, Vizakna, Nagysarló, — Világos...
Kicsordul a könnye... valakit megátkoz.*

*Az a keserű köny a nótának vége,
Leül Balogh Ádám násznagyi helyére,
De az a fájó köny ott ragyog szemében...
Majd mosolyog ajka keserű gúnyképen.
Sokáig nem bírja, hazafelé ballag —
Még egy Kossuth-nótát! aztán vigadhatnak!*

*Három harangszóval búsan csenditenek.
Nem kérdi senki a faluban, hogy kinek?*

*Őreg, ifjú ajkán bús halottas ének...
A temetőkertbe koporsót kísérnek.
Ott a falu népe, minden ember gyászol,
Könnyek közt búcsúznak az öreg Ádámától!*

*A deszka koporsót leteszik a sirba.
Nincs csak egy ember is, ki nem fakad sirva.
Kántor elénekli, pap elprédikálja,
A nép búsan rákezd a Kossuth-nótára!
...Nem kérdi senki, hogy ki mondta, ki kezdte?
Tán az öreg honvéd köztük járó lelke?*

Gyököcssy Endre.

Kisvárosi romantika.

— A „Debr. Főisk. Lapok” eredeti tárczája. —

I.

Csak azok olvassák el, a kik már nem hisznek a romantikában.

II.

Hazakerültem szülővárosomba s elindultam széjjelnézni, hogy mennyit változtak otthon a házak, a fák és az emberek. Hát bizony nem nagyon változtak. Krecsák a piaci „borbély és fodrász-
2*

Van okunk öröme is! Ezen a napon hullottak le azok a bilincsek, melyek sok századon át az egész ember-világot fogva tartották. Ezen a napon kapta vissza az emberiség azokat a felséges eszméket, melyeket ama legnagyobb tanító, a Jézus hirdetett. Ezen a napon kezdte meg szép, de nehéz küzdelmét, az emberben levő isteni szikra, az ész, a zsarnok Róma fekete lovagjaival, kik elrabolták az emberiség két legnagyobb kincsét: a szabad vizsgálódás és szabadszólás legszentebb jogát. Ezen a napon tétetett le alapja annak a korszaknak, melyben a szabadság, egyenlőség és testvériség fenséges eszméi valóvá váltak, testet öltöttek. Ez a nap, okt. 31-e a szabadság egyik legnagyobb diadalünnepe!

Hogyne örülnénk tehát e napnak mi, a debreceni főiskola ifjai?! Hogyne örülnénk ennek a napnak mi, kiknek *éltető napunk* a szabadság?! Hogyne örülnénk ennek a napnak mi, kik a legmagyarabb szabadságát féltő gonddal őrző főiskolának anyai keblén növekedtünk?

Örülünk! szívből örülünk e napnak, de fájdalom! van okunk a szomorúságra is!

Azoknak a fenséges eszméknek, melyeket az az egyszerű szerzetes, Luther Márton felelevenített, mennyi megpróbáltatáson kellett átesniök! Miként akarták visszaszerezni hatalmukat Róma

fekete lovagjai? Ujra el akarták hitetni a gondolkodó emberiséggel, hogy az „egyedül üdvözítő egyház“-on kívül senki sincsen, ki bűneinket megbocsássa. Ujra el akarták hitetni a gondolkodó emberiséggel, hogy az ő szavok — kik pedig éppen olyan gyarló emberek, mint mi — kedvesebb Isten előtt, mint a mi fohászkodásunk. S midőn az emberiség nem engedelmeskedett nekik; midőn védelmezni merte örök jogait: akkor a hatalomhoz fordultak; akkor vak elfogultságukban erőszakkal akarták elfojtani a halhatatlan eszmét! És megkezdődött az ádáz tusa. Vérrel borították be egész Európát. Jutott belőle szegény nemzetünknek is! Hogyne?! Hiszen nemcsak vallását, hanem fáját is gyűlölték. Tudták, hogy a kettő legjobban a protestáns papok személyében van összeforrva. Első sorban azoknak kellett tehát szenvedniök. Buccari börtönei, Nápoly gályái!: keserű gyűlölettel beszél róllatok a magyar! S mind az a sok fájó emlék, mely hozzátok van kötve: felelevenedik szívünkben október 31-én. Felelevenedik különösen most, midőn újra véres fellegek tornyosúlnak hazánk és egyházunk egén:

Magyar véreinket osztrák elleneink a legocsmányabb módon meggyalázzák, lenézik és kigúnyolják (Póla). Nemzetünknek nincs becsülete idegen országban, de nincs becsülete még saját

csarnok“ tulajdonosa fehér vászon kabátjában s megdöbbenően merész frizurájával ép úgy támasztja az ajtó félfát, mint tavaly és az arra elmenők előtt szidja ezt az utálatos fészket, a hol aranyért sem lehet egy embert fogni, a ki rendszeren borotválkozzék.

A két utczasarkon levő boltajtón kirajzolt „magyar menyecske“ és „fekete kutya“ ép úgy ásítozik egymásra forró és unalmas nyári délutánokon, mint ezelőtt. A különbség, a változás mindössze annyi, hogy már nem várják esténként lázas izgatottsággal az emberek a villanylámpák gyújtogatását, ami pedig, emlékszem, tavaly a legfőbb látványosságok közé tartozott nálunk. Aztán meg nini — a harcsabajuszu Povazsanyescz a részeges lakatos, nemzeti színűre meszeltette házát. (A közelgő választáson bizonyosan a függetlenségi jelöltre szavaz.)

Blistyán úr a „fekete kutya“ tulajdonosa pedig, a mint hallom megházasodott. Blistyán úr megházasodott, — és a másik kereskedés ajtaja felett mégis ki van írva: Jaczura Mária rőfös és

rövidáru üzlete. Hm, ez rejtély, a mit érdemes megfejtetni.

III.

Mert úgy volt az tavaly, hogy ha beesteledett csak a kutyák ugatása zavarta meg a juliusi északa hallgatását, Blistyán úr ablaka kinyílt s harmónika szó mellett hangzott ki az éjbe, hogy: Hány csillagból van a szemed...?

Kis vártatva a boltos kisasszony ablaka is kinyílt s a hagyományos muskátli bokrok mögött egy kissé öreg és egy kissé csunya leányfő mozdult meg s hallgatott a nótára.

Mint mondom, Mária nagysám (így szokta őt szólítani Blistyán úr) nem volt szép, sőt irigy és rosszakarató emberek ráfogása szerint ragyás, tudom is én még milyen, de a szerelmes Blistyán úr más véleménynyel volt e dolgok felől. Úgyannyira, hogy Krecsák a borbély, ki már foglalkozásának hagyományainál fogva is riválisa volt, — a harmónika szóra dühösen szedte le a fényes réztányérokat s bezárta az üzletet. (Neki ugyanis nem volt harmónikája.)

honunkban sem! Nemzeti lobogónkat meggyalázzák hazánk határain belől ép úgy, mint külföldön! Izgat ellenünk és a leghazugabb vádakkal illet: szerb, horvát, tót oláh! S nekünk mindezt szóltanul tűrnünk kell! Egyházunk ellen napról-napra több-több fekete lovag lép sorompóba. Itt vannak — törvény ellenére — a jezsuiták. Egyik kath. főpap épen napjainkban telepíti be újra a pálosokat és senki sincs, ki szót emelne e miatt!

Debreczeni ifjúság!

Ha valaha, úgy most nagy szükségünk van éberségre és védelemre, úgy nemzeti, mint vallási szempontból! Szükség van arra, hogy végre már felolvadjon az a fagyos közöny, mely szíveinket hevülni nem hagyta. Mutassuk meg, hogy él még bennünk hazánk és egyházunk szeretete! Mutassuk meg, hogy méltó utódai vagyunk nagynevű apáinknak! Mutassuk meg, hogy tudunk lelkesülni a múltak példáján! Jöjjetek s ünnepeljük meg okt. 31-ét az eddigieknél nagyobb lelkesedéssel! Jöjjetek el a gályarabok szobrához, szálljon az Egek Urához együttes énekünk! Higgyétek el, nagy erő rejlik a hívek együttes énekében!

Zöld Mihály.

Az egyetemi s az akadémiai hallgatók szabadsága.

Szabadság!!! Mennyi jót, mennyi áldást s viszont mennyi veszélyt, mily nagy szenvedéseket hordozhat magában ez egyszerű fogalom. Míg egyrészt nyomában üdv fakad, addig másfelől ezreknek jajkiáltása reá a visszhang. Ezután óhajtozik mindenki minden körülmények között e földi életben. Ezután óhajtozik az ifjú, a férfi — s az öreg, — habár külön úton. Különösen az ifjú kor az, a mely minden gondolatával minden tetteivel ennek a kivívására, megszerzésére törekedik.

A tanuló ifjúság már a gymnáziumi évek alatt bizonyos önállóságra, szabadságra törekszik akkor, midőn egyletekbe, társulatokba tömörülve, a tanári testülettől függetlenül képezi, műveli magát és segítézi szegényebb társait. Itt a szabadság rendesen jó következményeket von maga után, ritkán rosszat, mert jórésztben korlátok közé van szorítva. De mennyire romba dőlnek, megsemmisülnek e korlátok akkor, midőn elvégezve a középiskolai tanulmányokat, egyik rész az akadémiaakra, egyetemekre megy tovább folytatni tanulmányait; a másik rész pedig kenyérkereset, önálló foglalkozás után néz. Ez

Szóval rövid idő alatt annyira haladt a dolog, hogy mindenki biztosra vette, miszerint városunk kereskedelmének lebonyolítása nemsokára egy kézben fog összpontosulni s az a boldog Blistyán úr keze lesz. De hogy, hogy nem történt a dolog: egyszer Blistyán úr bement a székvárosba, oda volt egy hétig és asszonyonnyal jött vissza, aki szőke, magas és szeplős volt a szemtanúk állítása szerint, azonfelül a tót asszonyokkal csak magyarul tudott szöbe állani és reggel mikor az ostor nyeleket kiakasztotta a boltajtóra, mindig széjjel nézett előbb, hogy nem látja-e valaki?

Hogy Jaczura Mária mit mondott ehhez a házassághoz, azt nem tudom, de bizonyára nagyon sok olyat kívánt, ami a fekete kutyának nem volt kellemes, — a bolt leégéstől a gutaütésig.

IV.

Történt, hogy egy napon, a „fekete kutyába“ belépett egy fináncz, — modernebben szólva: pénzügyőr, sapkája a feje tetejére volt tolva, szája szegletében cigarettát szorongatott és így köszönt: ásszolgája!

Blistyán úrnak magas, szőke és szeplős felesége, ki ép egyedül volt a boltban, a köszönést előkelő hidegséggel s egy jó napottal fogadta.

A fináncz cigarettát kért s mikor az aszszony elébe tette a skatulyát, kezük összeért s Blistyán úr felesége haja tövéig elpirult.

A fináncz ettől kezdve mindennapos lett a boltban. Haját ketté választotta s szépen kifésülte homlokára. Más úgy se nagyon járt oda s Blistyán úr még szívesen is vette. (Legalább látják az emberek, hogy a „fekete kutyának“ van forgalma)

Igy haladtak a dolgok lassan, de biztosan Vasárnap délutáni sörözések a vasuti állomás vendéglőjében, még szorosabbá tették a két ember között a viszonyt. A fináncz fizetett s Blistyán úrnak eszéágában em volt, hogy gyanakodjék. —

— — — — —
És egy reggel Blistyán úr boltajtója zárva maradt s az emberek, kik azelőtt nem is ismerték egymást, most ismerősen mosolyogtak össze, a „magyar menyecske“ czárnáinak pedig néhány

*

utóbbiakat megtanítja ugyan az élet, hogy az ifjúkori álmok hiábavaló, ritkán teljesülő ábrándok, de az előbbiek nagy részét nem.

Ezek azt gondolják, hogy az egyetemek s az akadémiák által nekik adott szabadság csak jogokat von maga után s kötelességeket nem: pedig csalódnak. Főiskoláink által adott ezen szabadság nem azt jelenti, hogy semmit se tegyünk, ne dolgozzunk s az édes semmittevésnek éljünk, hanem inkább arra törekszik, hogy felszabadítsa az ifjúságot az iskolai kényszer-tanulás alól, tágabb tért nyisson az önművelésre, a tapasztalatszerzésre az eddig lappangó, ismeretlen tehetségeknek. De nem így fogja fel ezt az ifjúság legnagyobb része, — kiváltképen az egyetemeken. Fölmegy Pestre, beiratkozik s azután hazamegy pihenni a következő félév kezdetéig; vagy, ha ott marad, ügyvédi irodában dolgozik, avagy egyéb foglalkozás, szórakozás után néz. Mindennel foglalkozik, törődik e világon, csak tanulmányaival, tulajdonképeni dolgával, kötelességével nem. Kávéház, korzó, lóverseny, színház, bál, stb!! Ezek képezik az ilyeneknek a mindennapi élet megszokott sorrendjét. Nem tagadom, hogy szüksége van az ifjúságnak kedélye ápolása, felfrissítése céljából olykor-olykor a gondnélkül

napon keresztül szokatlanul számos vevője volt. Egy szóval Blistyán úrnak magas, szőke és szép felesége megszökött a finánczczal, aki sapkáját, mindig feje tetejére tolvá viselte.

Blistyán úr, mint cselédje beszélte, eleinte számtalanszor elmondotta, hogy mindakettőt megöli, de másnap már kinyitotta a boltot s mindenkit, aki bement, evvel köszöntött: „Ugy-e kérem nyomorultak? De nem érdemlik, hogy bepiszkoljam velük kezemet!“...

V.

És hogy most, hogy áll a dolog, megtudtam a legelső este, mert alighogy feljöttek a csillagok és alighogy ugatni kezdetek a kutyák: Blistyán úr ablaka kinyílt s harmónika szó mellett hangzott ki az utcára: Hány csillagból van a szemed...?

Az emberek pedig otthon egy idő óta újra azt hiszik, hogy városunk kereskedelmének lebonyolítása nemsokára egy kézben fog összpontosulni s az a boldog Blistyán úr keze lesz.

Zabolch.

való mulatozásra is, de nem a szakadatlan nap-nap után való dorbézolásra, a mely nemcsak szellemi, de anyagi, testi hátramaradást, romlást is von maga után.

Menyivel korlátozottabb, de sok szempontból mennyivel jobb az akadémiai szabadság. Szoros értelemben vett szabadság ez, nem pedig a tágas mezőkön elkalandozó, féktelen szabadosság. Már itt az akadémiákon nemcsak beíratkozni, de előadásokra járni, félvényként colloquálni is kell, ami az ifjúságnak a könyvtől, a tanulástól való teljes elidegenülését s végtére elzüllesztését megakadályozza. Nem így van ez az egyetemeken! Ott a hallgatók nagy részének éveken át tankönyv sincsen kezében. — Irodákba, hivatalokba itt is járhat, — a mi a szegényebb sorsú hallgatóknak, — úgy szólván, — életfentartó szükséglet, — de a mellett előadásokra is kell mennie. Vannak ugyan egyes évfolyamok, ahol a roppant sok óraszám miatt lehetetlen ez a mellékfoglalkozás, de reméljük és biztosan tudjuk, hogy az akadémiai igazgatóság, — mint az ifjúságnak mindenkoron lelkes barátja, — ez esetben az arra szorulóknak egyes órák látogatása alól felmentést ad. Vannak azonban ez előnyeivel szemben az akadémiai rendszernek hátrányai is. A mozgalmasabb, nem ritkán politikai térre is kiható egyetemi ünnepélyeken, estélyeken, felolvasásokon, tüntetéseknél kétségkívül tágabb tér nyílik az ifjúságnak, a nyilvános, bátor, önálló fellépésre és szereplésre, mint az akadémiák kebelében; csak azután ne sülyedjen el e nagyokra nézve szilárd, de a kicsinyekre nézve nem ritkán ingoványos közpályán.

Rövid pillantást vetve úgy az egyetemi, mint az akadémiai ifjúsági életre, bátran kimondhatjuk, hogy a tanulástól idegenkedő, nyughatatlan vérű ifjaknak jobb a kissé szigorúbb akadémiai rendszer, mint az a korlátlan egyetemi szabadság. — A komoly, érett gondolkodású, ifjaknak pedig kétségkívül kedvezőbb alkalom nyílik tudások gyarapítására egyetemeinken, ahol oly európa-szerte híres szakerők adnak elő. Általánosságban azonban azt tartom, hogy a higgadt vérű, tanulni vágyó, komoly ifjú mindenütt megállja helyét, mindenütt tanul, műveli magát, okosan használja szabadságát.

Csernátóy Kálmán.

A lányos arczu szőke kispap.

A lányos arczu szőke kispap
A szent könyveket bujta rendre . . .
És nem ismerte a szerelmet,
So' se gondolt a szerelemre.
Egyszer levele jött hazulról:
„Fiam! nagy a szomorúságom,
Kis hugod elment bucsúzatlan . . .
Epeszt a bú, kerül az álom!”

„Tudod, hogy mindig úgy szerette
A nótát, a szagos virágot . . .
A dal, illat megvesztegette,
Szívébe lopott vágyat, álmot.
S a csábító szavára hajlott —
Most ág veri és túske tépi.
Kis hugodért fiam imádkozz,
Hogy elbukott, bocsáss meg neki!”

A lányos arczu szőke kispap
A szent könyveket félre tette,
És megírta a választ mindjárt . . .
Most se gondolt a szerelemre!
„Aki szülőjét nem becsüli,
Jaj annak, jaj, veri az Isten.
Te tudod, hogy jó testvér voltam, —
Sirját megástam, eltemettem!”

S ment a ligetbe, hogy feledje
Emlékét is e kínos gyásznak . . .
Hónapja volt a szerelemnek:
Idője a virágnylásnak!
Szerelmes párok andalogtak
A liget mélyén mosolyogva . . .
Vágy szállt a tájon, részegítő
S a szivekbe suhant titokba.

A kispap tudja Isten, mit érzett:
Hogy ő elhagyott, nagyon árva . . .
Rá nem nevet mosolygó lány szem,
Hozzá nem simul kék ruhácska.
És betöltötte szívét, lelkét
— Maga se tudta, hogyan támadt —
Szép, régi emlék . . . kis fehér ház . . .
Mosolygó arcza egy leánynak!

S a levelet kezébe vette,
Minden sorát kijavította:
„Édes anyám vigasztalódj meg,
Várj szeretettel kis hugomra!
Mert visszajön . . . én imádkozom . . .
Ág ne verje, túske ne tépje . . .
Aztán ird meg azt is anyuskám,
Hogy Gáll Irén nem ment-e férjhe’?”

V. Farkas József.

Színház, művészet.

Soha se érdemelte talán úgy meg Komjáthy János a dícséretet, mint most, mikor minden váddal szemben, mit oly kiméletlenül s ok nélkül csapkodtak hozzá, a legmagasabb bírálatot is bátran kiálló műsorral szolgálta az igaz színművészetet. Mondhatjuk, hogy egy kivetni való darabot se hozott színre az elmúlt héten. De e dícséretet csak fokoznunk kell, ha magáról az előadásokról is megemlékszünk. Alig telt be a közönség a gyönyörűséggel, mit az „Egy szegény ifjú története” című becses szindarattal szerzett neki városi színházunk igazgatója, már is alkalmunk volt arra, hogy Tóth Kálmán híres vígjátéka, „Nők az alkotmányban,” mulattassa őket! S mikor legszomorúbb napunk estéje hívta színházba a közönséget, Herczeg Ferencz „Ocskay brigadéros”-a lelkesítette a hazaszeretetre: az összegyűlteket s Tarics beszédéből megtanulhatták, hogy a bitófa szent jelvényünk: tövében a szabadság virága fakad! Hogy e szép estéknek koronája is legyen, láthattuk volna „Fauszt”-ot is, láthattuk volna olyan kitűnő előadásban, miben gyönyörűséget találhatott volna a gáncsoskodni szerető, finyáskodó — bíráló lelke is. Láthattuk volna; mert bizony kevesen láttuk. Az ifjúság szokatlanul nagy számban volt ott, hogy tiszta szíve szent lelkesedésével tapsoljon Odrynak, ki Fausztot hatalmas, merész, de biztos felfogással mutatta be. Míg a nagy közönség, úgy látszik, a „Tartalékos férj” előadására várt. Sokan nézték meg első előadását, sokan kacagtak azokon a mulatságos jeleneteken, melyek kaczerül tarkázták e nem valami szövevényes becses tartalmú vígjátékot. Mi is csak azt mondhatjuk, amit már oly sokan: Arra való e darab, hogy egy este mulathassunk rajta, irodalmi becse nincs, rövid életű! De mégis dicsérettel kell megemlékeznünk erről is annyiban, hogy nincs benne sehol ízetlenség, durvaság s ez is jelent — valamit ma! De hogy a vígjátékokhoz, mily nagy erővel rendelkezik színtársulatunk, erről legjobban most győződhattunk meg! Tanay, Sziklay, Nagy Gyula, Sarkady, ifj. Szatmáry, Makrai mind — mind nagy kedvvel s biztosan rajzolták meg az alakokat. Sok tekintetben épen annak a gyorsaságnak köszönhető a hatás, mit az előadással szereztek a szereplők.

—SS—

*

**

Szathmáry Árpád.

1846—1901. okt. 7.

Nemrégiben még nevettek rajta. Most zokognak fölötte. Meghalt. Kórházi czellában. Egyedül. — El is temették, el is siratták.

Vége!

De álljunk meg egy szóra sirhalma fölött. A hulló csillag kihűlt anyaga hadd heverjen lábaink alatt. Olvadjon vissza oda, honnan fogantatott. Ne zavarjuk. De az a fényes útvonal, melyen idáig jött, el nem szaladhat tükörnek fényjátéka képen — szemeink előtt, szemeinket hiába is zárjuk be előtte. Agyunkba rajzolódott már az a fényvonal. Derűje, melege pedig üdítő álmom érzete gyanánt szíveinkben él.

Szathmáry Árpádban nemcsak „Szatyai bácsi“-t kell siratnunk. Utolsók közül való alakja volt ő annak a színészi nemzedéknek, mely hazafiui hivatásnak tekinté a színészi pályát.

Nem azért játszott csupán, hogy szórakozást adjon közönségének, de hogy a nemes ízlés, a tiszta nemzeti művészet eszményét juttassa diadalra.

Erős komikai erő lakozott benne, ámde sohasem dobta oda alacsony hahoták martalékává. Képtelen torzképek hatásvadászataért, sohasem áldozta fel a jellemalkotás nehéz, de örökértékű munkáját. Színész volt tehát a szó legfőlegelőbb értelmében. De magyar színész is volt egyszersmind. Már csak azért is, mert szegényesen, önerejére utalva kezdette pályafutását. De küzdött meg nem alkúvó hittel.

Tanult képezte erejét.

Tanult könyvekből, s talán sokkal többet az élet örök foliánsainak lapjairól. És mikor elismerték már és nemzeti kincsnek tekinték: nem akart megfienekleni Budapesten, minden jeles tehetség ama delejes fészkeben: de kivitte művészetét az alföld és Erdély tiszta levegőjére, hirdette a magyar színművészet gazdag fejlődését, nemes győzedelmét. Ő is azok közé tartozott, akik féltékeny éberséggel őrködtek a felett, hogy a külföldi csillogó, ügyeskedő kozmopolita színészirány tért ne hódítson a magyar színpadon. Ennek a honfielvnek egyik bástyája dőlt ki ő benne. S helyére gyöngébb katonák lépnek, a kik olyan könnyen rabokká lesznek.

Ezért sülyed a magyar színészet! Lenézik a régi bajnokok nemzeti eszményeit az ifjabbak. Elkábítja őket Páris aranypor-fellege, a melyet ledér

lábak vernek fel, s a mely csillog-villog, aztán a tudóré rakodik és sápadtá beteggé teszen.

Vigyázatok és emlékezzetek! Láttátok e a magyar parasztot, önérzetes magyar polgárt, földesurat, táblabíró, amint Szatyai bácsi varázsolta színpadra? . . Hányótokban támad föl legalább elrészletezve — az, ami ő benne egy egészbe forrva élt. Töletek függ, hogy föltámadjon újra, s a külföldieskedő léhaságot, nemzeti szellemű irány szorítsa le a bitortott deszkákról. Mert higgyétek meg, hogy a közönségért ti is felelősök vagytok! Ha hamis ígéket szépen, keservesen papoltak el neki: erre dörög „éljen“ t s kaczag az evangéliomra! . .

„Szatyai bácsi“ meghalt. Siratták pályatársai, gyászolja a közönség, akit olyan sokszor felderített. De volt még egy könycsépp a halott homlokaira: azt láthatatlanul a nemzeti Geniusz ejtette oda.

Debreczen, 1901. okt. 12.

M. Gy.

Ifjúsági élet.

Akadémiai kör. Múlt számunkban megemlégettük, hogy az ifjúság összhangzatos egyetértése nagy biztosítéka annak, hogy ez évben régi óhajításunk beteljesedhetik: *megalakít-hatjuk az akadémiai kört.* A Joghallgatók Segítő Egyletének fáradhatatlan elnöke: ifjú Rácz Lajos meg is tesz mindent, hogy ez sikerüljön. Ugy a budapesti és a kolozsvári egyetemi körök, mint a selmeczbányai akadémiai kör vezetőségével érintkezésbe lépett s mindenek előtt alapszabályaikat kérte, hogy ezek nyomán haladhasunk mi is. De mostanáig csak Budapestről jött válasz, honnan is arról értesítik, hogy az alapszabályokat csak most nyomatják ki s akkor szívesen elküldik egy példányát. Ezt várjuk hát legelőbb is. De meg annyira elfoglalja most úgy is a Segítő Egylet sok ügye munkás elnökét — s azonkívül a napokban osztja ki az arra érdemek között az ingyenségielyeket, a könyvségielyeket, és a kölcsönöket is az egylet, hogy míg ezekkel rendben nem lesznek, — nem is igen dolgozhatna akadémiai körünk megvalósítása érdekében úgy sem! De ismerjük őt s tudjuk, hogy ezek után annál nagyobb buzgalommal néz a dolog után, — mivel pedig az ifjúság teljes erejéből támogatja, meg is valósul régi álmunk! Annak idején ő ír erről részletesen.....

ss.

Fazekas Mihály sírkövének ügyét az idén is felkarolja a Magyar Irodalmi Társulat, amelynek kebeleiben merült fel tavaly az a minden ízében dicséretes törekvés, hogy a híres debreczeni költőnek pusztá sírját emlékkövel jelölje meg az utókor. A múlt évben a kezdet nehézsége mellett is meg lehetős összeg gyűlt össze: 534 kor. és 61 fillér, mely a nagytakarékpenztárban kamatozik. A síremlék ügyével három tagú bizottság, melynek elnöke *Milotay* István a régi tagokkal, *Rácz* Lajossal és *Balkányi* Kálmánal fáradozik, hogy mennél előbb együtt legyen a szükséges pénz. Ehez azonban az egész akadémiai ifjúság támogatása szükséges. Csak így várható, hogy az Irodalmi Társulat széles körben visszhangot találjon. A mozgalom fejlődéséről időnként értesíteni fogjuk olvasóinkat.

Október hatodikának megünneplése.

A mai sívár, romlott világban elfeledkeznek az emberek azokról, kik hajdan érettük, az ő jólétükért küzdöttek. Nem jut eszükbe, hogy a kegyeletnek napjain egy pár perczet szenteljenek a már nyugvó hősöknek, vértanúknak. Egyedül az ifjúság szívében él még az emlék, mely könnyet facsar olykor szemébe s egyedül az ifjúság ünneplő már napjainkban a vértanúkat, az aradi golgotha dicső vértanúit.

A debreczeni ifjúság is méltó kifejezést adott szentelt fajdalmának. Az ünnepély a főiskola dísztermében d. e. fél 11 órakor kezdődött. A főiskolai énekkar Kölcsey Hymnusát énekelte el, mely után *Milotay* István társulati elnök lépett az emelvényre s szép szavakkal nyitotta meg az ünnepélyt. Utánna *Pirkler* Ernő joghallgató szavalt el *Ábrányi* Emilnek „Tizenhárom” című költeményét. A kántus *Schiller* Gyászénekét adta elő szép összhangban, majd *Nyárády* László 4. th az ünnepély jelentőségét méltatta hazafias érzéssel. E szép beszéd után *Nagy Sándor* jh. szavalt a következőt, ki *Palágyi* Lajos „Okt. 6.” című ódáját szavalt el nagy tüzzel. Az ünnepélyt a kántus *Vörösmarty* „Szózatával” zárta be, mit a közönség és az ifjúság felállva hallgatott. A szép és lélekemelő ünnepélyen a nem nagyszámú közönség soraiban ott látjuk *Simonffy* Imre polgármestert, dr. *Bartha* Béla jogakadémiai, *Sátrányi* Lajos felső leányisk. tanár urakat. Sajnos, hogy az akad. tanári kar mostanában az ifjúsági ünnepélyek iránt nagyon kevés érdeklődést mutat. Mind-

egy. Az ifjúság megtette kötelességét. S mikor Budapesten a nemzeti színházban bohózatot mulatnak, itt az ifjúság kettős fájdalommal siratja az akkori és a mostani Magyarországot. **B. M.**

Sport.

A „**Debreczeni Tornaegylet**” legközelebb tartott választmányi gyűlésén elfogadott egy javaslatot, melynek értelmében, ha az akadémiai hallgatók közül 50-en belépnek az egyletbe, megengedi, hogy azok a tagsági díj felét, vagyis isk. évre 5 koronát fizessenek. Az egylet vezetőségének ez úton is köszönetünket kell kifejeznünk, hogy megkönnyítette és lehetővé tette az anyagiakban szegényebb hallgatóknak is a beíratkozást.

Ez a nemes egylet tehát megtette a magáét! Most az ifjúságon a sor! Mi a magunk részéről jó reménységgel várjuk még mindig, hogy akár 300 akadémiai hallgató közül 50, aki megragadja ezt a kedvezményt és felkarolja egyszersmind a test-edzés ügyét is.

Sporttelep. Végre valahára meg fog valósulni a sportkedvelőknek egy régi óhajta: a sporttelep létesítése a nagyerdőn. Nagy nehezen *kegyes volt* a város egy területet kiszakítani s azt a „Debreczeni Tornaegylet” és „Kerékpáros Egyesület” rendelkezésére bocsátani, hogy azon a tervet megvalósítsák, de már egy kis támogatást nyújtani sok volna. Ha a tiszt uraknak ősszel is van kedvük lóversenyt rendezni, ki kell rukkolni 2000 koronával, mert hát Debreczen híres gazdag város, de ha szó van egy olyan intézményről, mely egészségügyi szempontból is felette kívánatos, akkor összeránczolja homlokát a városi tanács s mindenféle akadályokat gördít a terv megvalósítása elé. Hiába! elégedjenek meg a jó polgárok, hogy sétálni lehet a nagyerdőn s ne törjék fejüket azon, hogy szaladgálva is szórakozhassanak!

Október 13-ikán lesz előre is legszebbnek mondható athletikai versenyünk. A „M. A. C.” rendezi e versenyt új pályáján, a Margitszigeten s érdekességét és fényét emeli azon körülmény, hogy a bajnoksági érmek mellé gyönyörű tiszteletdíjakat kapnak a győztesek, a melyeket főherczegek, miniszterek és a székesfőváros ajánlottak fel.

F. B.

CSARNOK.

Ifjú szívvel a pusztán.

Mély álma van a tündér szép leánynak
A pusztának. Im halkan szendereg.
Viharja elmúlt s édes álma közben
Arczára harmat: néma könny pereg.
No várj csak pusztá! Álmaid ha vannak,
Titkaiból most részt lopok magamnak.

A jó rokont, a rónát úgy imádom.
Hitlen tömegben, hogyha tűm remeg:
Ölébe térek s csillagokba látván
Amint dobogni hallok szívemet,
Hantjára hull, mint szentegyházba' tértem,
S keblemben Isten szózatát megértem.

Átalröpülöm szabad végtelenjét,
S érzem, hogy lelkem roppant mása az.
Nyugalmas lombok rügypillája helyett
Vihart terem csak itt is a tavasz,
Hogy az a meddő földön áthatván
Fakadjon élet villámverte útján.

A lélekszárnynak nincsen itt határa,
S lelkemnek sorsa nagyszerű csaták.
Gyúlt vérem forr és oly jó messze látnom.
A czél, az alkony örök csillagát...
— Egy üstökös im itt robog felettem.
Utánna föl! építetek ha temettem!

Utánna útra! Bűnös millióknak
Oltárt emelni romja üszkein.
A messiási tűznyelvek világa
Ott küzködik gyehennák füstjein.
Hazám igát húz, zúg az árvák jajja,
Föl száz halálra, milljó diadalra.

— De hát mi bánt? mily láncz, mely átok ért itt?
A föld forg, lenn fű, fenn felhőske leng.
Tán zúgó bolygók összhangja e dallam,
Amely mozdulni sem hágy idelent?
Bűvóra tán?... Ha! most pattan e bimbó,
Halk nóta csendül... sír egy kis tilinkó.

Várok, állok révedezve mélán,
Látok körültem virággarmadát...
Lám, lám a rónák tünde lánya serkent
Nyílásra hívni kis bimbók hadát.
Figyelt, figyelt hát álmainra mégis,
Ott jön, mosolyg és hallga csak, beszél is:

„Ifjú! a lelked szálló büszke, gálya,
Viharzó eszmék tengerárjain.
Óh vond be még e vészvitorla szárnyát,
Jőjj, jőjj, pihenj a szívek álmain.
Zimankós úton jársz, ha hírvágy kerget,
Az Úr megáld, borulj ölemre gyermek.”

*S mint holt legény, ki holt arája árnyát,
A szellemórán csókkal költi fel,
A tünde lényenyle röpké csókot váltok,
S látván, hogy ő a fénybe tűnik el
Halk sugás hallik, mint a szívverése:
»Ez volt szerelmed első ébredése.«*

*Hullámzó szívem első hajnalálma,
Rabod vagyok most, ifjú szerelem.
Tilinkód míg a napnak altatót zeng
Ringass, csak ringass harmatkebleden
S üdítő álmok árnyával fődözz el...
— De reggel útra majd az üstökösrel!*

Madai Gyula.

Ifjúsági egyletek.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat megalakulása óta immár két gyűlést tartott, melyeken életrevalóságáról s tagjainak munkaképességéről szép tanúbizonyságot tett. Első gyűlésünk szeptember 30-án volt, melyen először a társulat folyó ügyeit rendezte. Ugyanekkor elnökünk, Milotay István, Herczeg Ferencz Ocskay brigadérosáról olvasott fel, miről a társulat bírálatot még nem mondhatott, mert a szerző felolvasását még több gyűlésen keresztül folytatja. De annyit már most is megjegyezhetünk, hogy Ocskayt védelmezi azon támadásokkal szemben, hogy nem lehet tragikai hős s hogy Rákóczy e darabban csak egy keveset is gyalázva volna. Majd Madai Gyula szavalt el nagy hatással két szép költeményét: „Anyám dorgál” és „Ifjú szívvel a pusztán” címűeket, az utóbbit lapunk e számában közöljük is.

Második, már népesebb gyűlését társulatunk okt. 13-án tartotta. Míg Baja Mihály szép költeményét (Hortobágyon) nagy hatással szavaltta el és Ábrahám Ernő költeményeit is tapssal jutalmazta a kör, addig Gachal János és Miszti Mihály szaválását közepsikerűnek fogadta el, holott mindkét szavaló kellemes és szaválásra alkalmas hangjával többet ígért. Ezek után Gyökössy Endre olvasta fel „Meskó mester” című költői beszélyét, melynek tárgya Kossuth Lajos dicsőítése Meskó mester történetével.

A társulat tagjai minden szereplő működéséhez hozzá szólottak, ami nem egyszer élénk vitára adott alkalmat. Ime, e rövid idő alatt is mily szép munkát végzett a társulat, szolgáljon ez azok buzdítására, kik dolgozni szeretnek.

Gyűléseinket ezentúl szombaton este fél 8 órakor tartjuk.

A „Joghallgatók önképző köre“ biztató módon kezdte meg működését a folyó iskolai évben. Mindjárt az első közgyűlésen Fáy Arthur-nak alapos, önálló buvárkodásra valló szabad előadásait hallhatta a szép számban megjelent ifjúság „A bírtokelmélet a rómaiaknál“ és „A gazdálkodás és művészet egymáshoz való viszonya“ címen tartott értekezletet és pedig azzal a figyelemreméltó eredménnyel, hogy mind a két ízben kimerítő és a lehető legélénkebb eszmecseréket idézte elő, úgy hogy kíváncsian lett volna a jogász ifjúságnak minél tömegesebb jelenléte, annyival is inkább, mivel az utóbbi tételt és a fölötte folyt vitatkozást a laikusok is teljesen megértették és élvezhették. Pályázatot is hirdetett az egyesület; a tétel, a melyre csakis tagok pályázhatnak, a következő: „Valamely jogi vagy társadalmi kérdésünkről vagy intézményünkről tartott szabad előadás avagy felolvasás.“ Első díj 20, második 10 korona aranyban. Az okt. 30-iki gyűlés, a mikor előadásra kerülnek a pályadolgozatok, felette érdekesnek ígérkezik, mivel számosan készülnek a pályázatra és mivel az előadások elbírálátára a tanári kar két tagját kéri fel a bizottmány. A kiből tehát csak egy csepp érdeklődés van a jog- és társadalmi tudományok iránt, (az igazat megvallva, egy kissé nevetséges, hogy a jogász ifjúságot erre az érdeklődésre kell figyelmeztetnünk, pedig nem alaptalanul!) a ki mondom, érdeklődik, az okvetlen el fog jönni. Az egyesület vendégeket is szívesen lát. Megint megemlítjük, és nem győzzük elég melegen figyelmeibe ajánlani az ifjúságnak az egyesületbe való beíratkozást annyival is inkább, mivel szorgalmas tagoknak a tagsági díjat elengedi az egyesület. Ujabban törvébe van véve az egyesület könyvtárának teljes és szakszerű kibővítése, úgy hogy a jogász ifjúságnak mindazon szellemi eszközök rendelkezésére fognak állani, melyek jogi irányban való teljes kiképzésére szükségesek.

Itt említjük meg, hogy a kedvezményes színházi jegyeket az egyesület tagjai részére Kaszay F. I. e. könyvtáros árúsítja el esténként 6–7-ig az olvasó-egylet helyiségeiben. (K. I.)

A „Hittanhallgatók önképző-Társulata“ okt. 9-én tartotta meg első rendes gyűlését, melyen a társulat tagjain kívül vendégek is szép számmal voltak. A műsort Papp Lajos főisk. senior kezdte elnöki megnyitójával, melyben ügyesen

körvonalozta, hogy a magyar református Sion leendő őreinek mik legyenek irányító eszméi. — Harsányi Pál 4. th. esk. felügyelő magas szárnyalású imádsága után Baja Mihály 2. th. kedvelt költőnk szülei szeretettől áradó hangulatos költeményeinek előadásával emelte a gyűlés fényét. Majd Zöld Mihály 4. th. esk. fel. jeles alkalmi prédikációjában megkapó vonásokkal rajzolta a társulat tagjainak teendőit, bőven nyújtván alkalmat a hallgatóknak a gyönyörködésre és okulásra. Gachal János 2. th. sikerült szavalata következett ezután. Utolsó tárgya a programnak Kónya Gábor 2. th. szép alkalmi imádsága volt, melynek végeztével még néhány indítvány letárgyalása után a gyűlés véget ért (K.)

A „debreczeni-főiskolai-gyorsíró-egylet“ okt. 1-én tartotta alakuló közgyűlését.

Megelőzőleg a tanfolyam-vezetőket vizsgáló bizottság (Nagy Sándor ügyvéd, Török Péter főgymn. tanár, Bálint Antal) előtt tettek Madai Pál, Madai Gyula, Nagy Mihály és Végváry István bizonyosságot arról, hogy a gyorsírást tanításánál szükséges képzettséggel rendelkeznek.

Ezt követte a megalakulás.

Elnök: Szabó Ernő, főjegyző: Bálint Antal, aljegyző: Nagy Mihály, pénztárnok: Csobán András, könyvtárnok: Fóris Gyula, szerkesztő: Madai Gyula, antographáló: Zelovits Zoltán, tanfolyam vezetők: Madi Pál, Végváry István, a kezdőknél: Csobán András, a haladóknál: Bálint Antal a gyakorlóknál. Választmányi tagok: Kerekes Gyula, Ujlaki Miklós, Gyökössy Endre, Bóné Endre, Sik Antal, Veres Lajos.

A tisztikar megalakulása után Csobán András, Sik Antal és Bálint Antal azzal az indítvánnyal lépnek föl, hogy intézzék a gyorsíró-egylet feliratot az Orsz.-Magy.-Gyorsíró-Egyesülethez, melynek egyrészt a revisió, más részt a vitairás tisztázása lesz a célja.

A gyűlés lelkes hangulatban Török Péter tiszt.-beli és alapító tag s az elnök éltetésével ért véget. Nagy reménységgel nézünk ez ifjúsági egylet ez évi működése elé. Azt a célt, mit zászlójára irt: a magyar gyorsírás terjesztését, — az ifjúságnak szolgálnia kell most is. Negyed százados működésével ma már a vidék egyik első egyletévé küzdötte fel a debreczeni magát. Szak közlőnyét nem csak a gyorsíró közönség, de a központ is érdeklődéssel és figyelemmel kíséri. (—)

Különfélék.

Dr. Öreg Jánosné temetése.
(megh 1901. okt. 5-én.)

nek utolsó vigaszát elrejtő, elrabló bús koporsó felett temetési ének, siralmas gyász ének jajdul az egekre. Megdobban rá a szív, köny gördül a szembe és a fájdalomtól hitében megingott kétely teli lélek, — az örök bölcsesség érthetlen útait, titkos gondolatit keresve, kutatva, — az ima hangjain a magasba szárnyal, az Úr színe elé, meg kérdezni tudni: Óh mért, Uram! miért, hogy még nem volt elég virágában letört szép három gyermeke, szép három gyermeke koporsója felett elsírt, elhullatott sok keserves könnye? — mért kellett még ez is lélek a lelkében, szíve a szívében: — ő áldott asszonya?!...

Némaság van körül; nincs sehol felelet. Az ima hangja megnyugvásra tanít a kitanulhatlan égi bölcseségben, mely megostorozza azt, kit s kiket szeret: óh de hol a vigasz, ha ily csapás alatt a gyöngye lélekben kételylyé lesz a hit? . . . Nincs, nincs balzsam sehol; csak a sárga lombok, lehulló levelek adnak a holt mellett csüggedt fővel álló tépett lelkű ferjnek vigaszt, enyhítet: előbb a virágok, aztán a levelek, de mind leperregnek; ma én, holnap meg te; egyfelé, sírfelé halad életünk, mindnyájan elmulunk!

És e vigasztaló, boldogító hitben harangzúgás mellett megindul a menet, temetési menet, kísérve a holtat utolsó útjára. Lassú dübörgéssel görg az utcán végig a sötét gyászkocsi. Körülötte népek, nem sokan, — kevesen: bús lelkének lelkét, élte minden kincsét sirató vesztés ferj, árván maradt fiú, gyászoló rokonok résztvevő tisztelők s a férj fájalmában osztozni kívánó kartárs barátok és tanítványok serge... Bánat minden arczon, köny ül minden szemben; az útszéli fák is könnyel vannak tele... Az ólmos égbolton a tépett felhőknek sötét lobogója hullámszik gomolygva... Néma minden ajak, — a könnyük beszélnek... Olykor temetési ének szól szomorún, míg a menet alatt folytonosan kongja temetési harang: olyan a mi éltünk miként ősszel a hang.

Igy ér el a menet a temető-kertbe, a temető-kertben bármás sírhant mellett nyitott újabb sírhoz, sírgödör széléhez. Újra szól az ének, hogy aztán átadják lakóját a sírnak.

De nem! Még mielőtt bezárulna a sír, papi jelvény nélkül, nem hivatalosan, de mint régi barát, öreg ember*) áll meg a koporsó mellett és folyást engedve szíve érzelminek szót szól a halotthoz szomorúan szépen. Hogy nem halt az még meg, aki ott lenn nyugszik, mert a nemes élet, magasztos szív s lélek tétiben túléli a halált, koporsót, míg csak lesz egy szív is, mely hozzá volt forrva.

Aztán fölhangzik még egyszer a gyászenek. Sirások kezében megpendül a kapa. És míg dübörg a rög, míg hangzik az ének, bánattal sóhajtja a zokogó lélek:

Legyen könnyű a sír, legyen szent emléked!...

Szarka Lajos.

A főiskolai gazdasági tanács figyelmébe. Egy sajnálatos körülményről kell e helyen megemlékeznünk és szót emelnünk azon reményben, hogy méltó felszólalásunk nem lesz eredménytelen.

Aki csak egyszer is volt a főiskola széniori hivatalban s onnan úgy lopva betekintett a szénior magánlakásába, lehetetlen, hogy meg ne botránkozott volna a tapasztalt dolgok felett. Resteljük e dolgot leírni, de a

*) K. Tóth Kálmán.

kötelesség azt parancsolja, hogy meg kell tennünk: Főiskolánk széniora, az ifjúság vezetője és mégis állásához, rangjához, nem illő elhagyatott kis zugban kénytelen lakni. Elég baj ez neki is, mert hisz nem tehet róla, de szégyen az anyaiskola intézőire is, kik röstellik szemeiket kinyitni, vagy ha ki is nyitják, restellik vagy nem akarják meglátni vagy pedig a szükséges áldozatot sajnálják, — szóval egy cseppet sem törődnek azzal, hogy a szénior állásának megfelelő tisztességes lakásban lakjék. A ki nem hiszi nézze meg! . . . A szoba valamikor régen ki volt festve, de az idő annyira megrongálta már, hogy ma nem igen látszik meg rajta. A szoba butorzata csak egy rozsdás vasági, rozoga mosdószekevény és egy ósdi kis asztalka. De ez még mind semmi! Nyomorúságosnak ugyan elég nyomorúságos ez is, de ha hozzáveszük mindezekhez azt, hogy a szoba egyik fala nedves s ennél fogva a szoba levegője egészségtelen: akkor már éppen azon csodálkozunk, hogy szénioraink, hogy lakhattak ott az elmúlt esztendőkből?

Jelenlegi széniorunk tiszteletes Papp Lajos, meg is tette már a szükséges lépéseket a *gazdasági tanácsnál*, hogy úgy a széniori hivatalt, mint a lakószobát kitisztítsák és megfelelőleg bebutorozzák. Hisz a legutolsó coetusi lakószoba is különb annál legalább kitararították, bemeszelték, de itt semmit, egyáltalában semmit sem csináltak.

A *gazdasági tanács* azonban fülét sem mozgatja. Ezért emeljük föl szavunkat mi is és kérjük a *gazdasági tanácsot*, hogy a főiskola jó hírnevének érdekében adjon a széniorinak hozzá méltó lakást, mert sok ember megfordul a kollégiumban a széniornál, kiket jó lélekkel még be sem tessékelhet lakásába.

Felhívás. Kik nem kapták meg első számunkat, tudassanak bennünket egy levelezőlapon, hogy intézkedhessünk. A kik pedig lapunkat mepakarják rendelni: szíveskedjenek erről mihamarabb értesíteni bennünket s az első számot is azonnal küldjük!

Előfizetőink. Lapunkra előfizettek: Méltóságos s főtiszteletű Kiss Áron püspök; Dr. Márk Endre főiskolai ügyész; nagyt. Csiky Lajos theol. dékán; dr. Nágel Zsigmond orvos; önegysága Ujfalu Józsefné; Melis János tanár (Szarvason); Kicska Mór ügyvéd (Szeghalom); Hegedüs Pál. (Vasad); Zöld Mihály ev. ref. lelkész (Véghvár); a „Theologus Otthon“ (Pozsony); a temesvári főreál isk. önképzőkör. Köszönjük a szíves érdeklődést!

Szerkesztő üzenetei.

Az ifjúsági lapok szerkesztőit kérjük, hogy küldessék a cserepéldányokat. Eddig se Kolozsvárról, se Sárospatakról, se Kecskemétről nem kaptuk egy lapot se. Illetőleg csakis a budapesti „Egyetemi Lapok“ első, harmadik és ötödik számait láttuk. Hol vannak a többi számok?

V. F. J. Pozsony. Köszönjük az igazán szép költeményt. A tiszteletpéldányt küldjük.

Az össz. s önképző köröket kérjük, hogy lapunkat megrendeléseikkel lehetőleg támogassák. A második számot is küldjük még azon reményben, hogy figyelemre érdemestik.

Főreáliskolai, P. t. önképzőkör Temesvár. Megaptuk az előfizetési díjat. Örülünk, hogy bár tőlünk oly messze vagytok, még s figyelemmel ki értek a debreceni ifjúság munkálkodását. Hisz a c. é. l. ugy is közös: előbbre vinni az ifjúság, a magy. rság ügyét. S rátok azon a vidéken oly szép feladat vár. Munkára hát! Szíves üdvözléssel.